

Aikuiskasvatuksen tutkimusseminaari

Tämän lehden sisältö on koottu Tampereen Varalassa 19.—21.8. pidetyn aikuiskasvatustutkimuksen nykytilaa ja kehittämistarpeita käsittelevän seminaarin aineistosta.

Aloitteen seminaarin järjestämisestä teki opetusministeriö kehottaen keväällä 1985 aikuiskoulutusneuvostoa esittämään sitä koskevia näkökohtia. Neuvosto ehdotti syksyllä 1985, että opetusministeriö järjestäisi ”aikuiskoulutustutkimusta koskevan teemaseminaarin, jonka tavoitteena olisi virittää kiinnostus alan tutkimusta kohtaan sekä tuoda esiin tärkeitä tutkimuskohteita”. Opetusministeriö päätti tammikuussa 1986 antaa seminaarin valmistelun ja järjestämisen Tampereen yliopiston tehtäväksi kutsuen valmistelutyötä johtamaan professori Aulis Alasen. Edustajikseen valmisteluryhmään ministeriö nimesi korkeakouluneuvos Anneli Mäkisen ja apulaisosastopäällikkö Olavi Alkion. Suunnittelun alettua valmistelutyöryhmään kutsuttiin lisäksi professori Seppo Kontiainen Helsingin yliopistosta ja apulaisprofessori Tapio Vaherva Jyväskylän yliopistosta. Käytännön järjestelyistä huolehti Tampereen yliopiston täydennyskoulutuskeskus ja sen edustajana oli työryhmässä koulutussuunnittelija Hilikka Raittila.

Opetusministeriön edustajat pitivät tärkeänä, että seminaari olisi niin ohjelmaltaan kuin osallistujien osalta laaja-alainen; tarkoituksena oli eräänlaisen tietoisun tapaan kiinnittää yliopistoväen, valtionhallinnon ja käytännön edustajien huomiota aikuiskasvatustutkimukseen ja toisaalta saada esille odotuksia ja ideoita tutkimuksen suuntaamisesta.

Yli sadan henkilön osallistujamäärä oli odotettua suurempi. Kun organisaatioille osoitettu kutsumis- ja kiintiömenettely ei — mm. virkamieslakon vuoksi — täysin toiminut, osallistujajoukko ei jakautunut niin tasasuhteisesti kuin oli toivottu. Yliopistotutkijain osuus jäi vähäiseksi ja käytännön edustajista elinkeinoelämän henkilöstökoulutuksen organisaatiot olivat aliedustuneita.

Järjestäjien näkökulmasta seminaari kokonaisuutena täytti kuitenkin käsittääkseni kohtuulliset odotukset. Alustajiksi onnistuttiin saamaan varsin hyvin ne asiantuntijat, joita tavoitettiin. Erityisen arvokasta oli että kansainvälisiä näkymiä saatiin valottamaan kaksi alansa johtavaa tutkijaa, professorit Horst Siebert ja Kjell Rubenson. Sain sen vaikutelman että näiden esityksiin oltiin myös varauksettomimmin tyytyväisiä. Psykologisen tutkimuksen esittely jäi yhteensattumien vuoksi ohjelmasta ja kahden sairastapauksen takia jouduttiin jaostoalustuksiin tekemään vastaavat henkilömuutokset. Keskustelu, jota varten aikaa olisi tietysti saanut olla enemmän, oli aktiivista ja asiapitoista. Konkreettisia tutkimusideoita ja kehittämisehdotuksia ei kolmantena päivänä ehkä tullut aivan odotetulla tavalla.

Valmistelevalle työryhmän ajatuksena oli että Varalan seminaari olisi yleiskatsauksellinen avaus jatkuvalla, määrävällein toistuvien tutkimusseminaarien sarjalle. Tässä tarkoituksessa osallistujia pyydettiin täyttämään lomake, jossa tiedusteltiin uusia seminaareja koskevia odotuksia ja ideoita. Kuten tavallista lomakkeen täytti vain pieni osa osallistujista (22). Vastajaat pitivät seminaarien järjestämistä ”erittäin tarpeellisena” ja tarkemmat ehdotukset olivat samansuuntaisia kuin valmisteluryhmänkin kaavailut: seminaarit tulisi eriyttää esimerkiksi tutkijain keskinäisiin tapaamisiin, tutkijain ja hallinnon yhteistilaisuuksiin sekä Varalan seminaarin tapaisiin mutta kohderyhmää jäsentäen ja osallistujamäärää supistaen.

Opetusministeriöllä on Varalan kokemusten perusteella mitä ilmeisin tilaus jatkaa aikuiskasvatustutkimuksen seminaarien järjestämistä yhteistyössä niiden yliopistojen kanssa, joissa aikuiskasvatusta on oppiaineena.

Aulis Alanen

Aikuiskasvatuksen tutkimusseminaarin ohjelma

Teema: Aikuiskasvatustutkimuksen nykytila ja kehitystarpeet

Yleistavoite: Koota ja välittää tietoa aikuiskasvatuksen ja sen edellytyksiin kohdistuvan tutkimuksen nykytilasta, inventoida tutkimustarpeita ja -resursseja sekä virittää kiinnostusta alan tutkimusta kohtaan.

Tiistai 19.8. KANSAINVÄLISIÄ NÄKÖALOJA

13.00—13.15	Tampereen yliopiston tervehdys	vararehtori Viljo Rasila
13.30—15.00	Aikuiskasvatuksen tutkimus kehittyneissä koulutusyhteiskunnissa	professori Kjell Rubenson ¹⁾
15.30—17.00	Eurooppalainen aikuiskasvatustutkimus länsi-saksalaisesta näkökulmasta	professori Horst Siebert
18.00—18.30	Aikuiskasvatuksen tutkimustoiminta neljässä Pohjoismaassa ja Saksan liittotasavallassa	KT Eero Pantzar
18.30—20.00	Keskustelua ulkomaisten asiantuntijoiden kanssa	

Keskiviikko 20.8. TUTKIMUKSEN NYKYTILA SUOMESSA

9.30—10.00	Avauspuheenvuoro	opetusministeri Pirjo Ala-Kapee
10.00—12.00	Suomen aikuiskasvatustutkimuksen nykytila	professori Aulis Alanen
13.00—13.40	Aikuisedidaktinen tutkimus	FT Ritva Jaku-Sihvonen
13.50—14.30	Aikuiskasvatuksen sosiologinen tutkimus	apul.prof. Tapio Vaherva
15.00—17.00	Jaostotyöskentelyä	
	Jaosto A. Työelämän koulutus	FL Urpo Sarala ja
FL Jukka Tuomisto
	Jaosto B. Aikuisten opintoaktiivisuus	YK Raimo Jaakkola
dosentti Terttu Gröhn ²⁾
18.00—19.30	Tutkimuskäräjät. Kantajina tutkimuksen käyttäjät, vastaajina tutkijat. Yleistä keskustelua.	

Torstai 21.8. TUTKIMUSTARPEET JA -MAHDOLLISUUDET

9.00— 9.30	Tutkimus osana valtakunnallista kehittämissuunnitelmaa	Aikuiskoulutusneuvoston pj.
FT Tytti Isohookana-Asunmaa
9.30—12.00	Mitä kenttä odottaa tutkimukselta?	
13.00—15.00	Hallinnon ja käytännön edustajien puheenvuoroja. Tutkimuksen edustajien kommentteja. Keskustelua.	
- Seminaarin päättäminen

¹⁾ Kjell Rubensonin alustus julkaistaan myöhemmin.

²⁾ Terttu Gröhnin alustus korkeakouluopiskelijoiden käsityksistä on julkaistu Helsingin yliopiston kasvatustieteen laitoksen sarjassa Tutkimuksia 107, Seppo Kontiainen (toim.) Näkökulmia aikuiskoulutuksen tutkimukseen.